

AVRUPA DİLLERİ ÖĞRETİMİ ORTAK ÇERÇEVE METNİ B1 SEVİYESİNİN YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE UYGULANMASI ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA

Osman ÖZDEMİR¹

Özet

Bu çalışmanın amacı yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde *Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni*'nin B1 seviyesine uygun etkinlik durumları ve kelime örnekleri önermektir. Buna göre *Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni*'nden B1 seviyesi ele alınmış, bu seviye için belirlenen hedef başlıkları, temel dil becerileri altında sınıflandırılmıştır. Daha sonra ortak metindeki hedefler açıklanarak bu hedefler için etkinlik durumları, kelime ve kalıp ifade önerilerinde bulunulmuştur. Bu çalışmada ayrıca Milli Eğitim Bakanlığının uyguladığı 6-8. Sınıf Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan kazanımlardan da becerilerin örtüştükleri noktalarda yararlanılarak etkinlik hazırlanmasında öğretmenlere kolaylık sağlanması amaçlanmıştır. Son olarak elde edilen bulgulardan yola çıkılarak çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni, Türkçe Öğretimi, Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi, B1 seviyesi

AN ADAPTATION STUDY OF COMMON EUROPEAN FRAMEWORK OF REFERENCE FOR LANGUAGES' B1 LEVEL AT TURKISH TEACHING AS A FOREIGN LANGUAGES

Abstract

The aim of this study is to suggest some activities and vocabularies for B1 level of *Common European Framework of Reference for Languages* (CEFR) using at teaching Turkish as a foreign language. According to this, first, the aims at the B1 level of CEFR had been analyzed with respect to main language skills. Then, some activity conditions, vocabularies, stereotype expressions and grammatical usages have been suggested.

¹ Araştırma Görevlisi, Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü

Furthermore, in this study Turkish Education Ministry's *Turkish Teaching Program for 6 – 8th Degrees* have been utilized for suggesting activity conditions when CEFR B1 level and *Turkish Teaching Program*'s aims were corresponded. Finally, some suggestions have been suggested based on study's findings.

Keywords Common European Framework of Reference for Languages, Teaching Turkish, Teaching Turkish as a Foreign Language, B1 level

Giriş

Tarihin derinliklerinden günümüze önemli bir yere sahip olan Türkçenin birçok dili derinden etkilediği ve bu dillere birçok kelime verdiği bilinmektedir. Bunun yanında yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin de uzun bir geçmişe dayandığı görülmektedir. Bu konudaki ilk eser, Kaşgarlı Mahmut'un 1072–1073 yıllarında yazdığı Divân-ı Lûgati't-Türk'tür. Bu eser bize yabancı dil olarak Türkçe öğretimi konusunda bin yıllık bir geçmişi işaret etmektedir (Barın, 2010 122). Ancak, geçen yüzlerce yıllık süreçte, bin yıla yakın bir geçmişi olan yabancı dil olarak Türkçe öğretimi konusunun neredeyse unutulduğu ve 1960'a kadar üzerinde yeterince durulmadığı görülmüştür (Göçer ve Moğul, 2011 798). Son yıllarda ise bu konuda yayımlanan eser ve yapılan çalışma sayısı hızla artmıştır. Ancak bu sevindirici gelişmenin yanında Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi konusunda ortak ve işlevsel bir öğretim programının olmaması, yabancılara Türkçe öğretimi için gerekli ders kitapları ve araç gereçlerinin oluşturulamamış olması, Türkçenin daha etkili bir biçimde öğretilmesine engel olmaktadır (Kara, 2010 158). Bunun yanında yayımlanan kitaplar arasındaki birtakım farklılıkların, bu alanda ortak bir öğretim programının olmamasından dolayı çoğalması ve bu kaynaklar arasındaki tutarsızlıkların da artması yaşanan sorunların diğer bir boyutunu teşkil etmektedir (Kalfa, 2008). Bu durum yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin bir çerçeveye oturtulma ihtiyacının olduğunu göstermektedir.

Dil öğretiminin bir çerçeveye oturtulma ihtiyacı, etkin bir şekilde dil öğretimi yapmayı amaçlayan Avrupalı devletler için de bir ihtiyaç hâline gelmiştir. Avrupalı devletler, bir birlik oluşturduktan sonra dil öğretimini belirli ölçütlere bağlamak için 1971 yılından itibaren çalışmalarda bulunmuşlardır. Nihayet, 2001 yılında bu çalışmaların sonucu olarak Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metnini yayımlamıştır (Deniz ve Uysal, 2010 242). Avrupa Konseyi üyesi ülkeler kendi dillerini öğretirken Ortak Başvuru Metni kullanılmasını önermekte ve adı geçen bu çalışmayla dil öğretimlerine yön vermektedirler (Köse, 2007 108). Avrupa Konseyi üyesi ve Avrupa Birliği üyeliğine aday olan Türkiye'den Avrupalı ülkelerin dil öğretimi uygulamaları ile birlikteliği sağlaması için dil öğretimini bu çerçeve metne göre uygulaması beklenmektedir. Bunun yanında tarihsel sürece bakıldığında Avrupalı devletlerin sömürgecilik döneminde bir asır bile hüküm süremedikleri ülkelerde dillerini başarı ile öğrettikleri görülmektedir. Günümüzde de İngilizcenin dünya dili hâline gelmesi, dil öğretimi konusunda Avrupalı devletlerin tecrübelerinden yararlanılmasının gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bu nedenle Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminin, Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni'ne göre uyarlanması hem dilimizin daha iyi öğretilmesini, hem farklı

kurumların vereceği öğretimin standartlaşmasını hem de Avrupa ülkeleri ile dil öğretimi konusunda bir birliktelik sağlayacağı açıktır.

Yapılan bu çalışmanın amacı Avrupa Dil Öğretimi Ortak Çerçeve Metninde yer alan B1 seviyesini yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde uygulamak ve bu seviye öğretimi için etkinlik durumları, kelime kalıpları, ifade kalıpları önermek ve öğrenciler için betimlenen dilsel yeterlikler konusunda bilgi vermektir. Bu bağlamda Avrupa Dil Öğretimi Ortak Çerçeve Metninde yer alan konu başlıkları altında durumlar ve bu durumlarda öğretilecek kelimelerin önerilmesinin Türkçe öğretiminin Çerçeve Metne uyarlanması fayda sağlayacağı düşünülmektedir.

1. Bulgu ve Yorumlar

Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Başvuru Metni'nde B1 olarak ifade edilen seviye eşik düzeyi yani (Threshold Level) olarak isimlendirilmektedir. Bu düzey Çerçeve metinde iki özellikle nitelendirilir. Birincisi, bir *karşılıklı etkileşimi sürdürme* İkinci özellik, *gündelik yaşama ilişkin sorunlarla ustaca baş edebilme yeteneğidir* (MEB Çeviri Komisyonu, 2009: 34). Buradan anlaşılacağı üzere B1 seviyesindeki bir dil kullanıcısı öğrendiği dille günlük hayattaki ihtiyaçlarını rahatlıkla karşılayabilir, bir iletişim sürecine girebilir ve var olan bir iletişim sürecine dâhil olarak bunu sürdürebilir. Ancak B1 seviyesindeki bir dil kullanıcısından üst düzey anlamlandırma gerektiren edebi metinleri, deyim atasözü gibi bazı kalıplaşmış özel ifadeleri ve terim içeren akademik ve mesleki metinleri anlaması ve ifade etmesi beklenmemektedir. Bunun yanında B1 seviyesinde bir dil kullanıcısı gramer ve telaffuz konusunda hata yapabilir. Kendini ifade etmede yaşayacağı sıkıntılardan dolayı anlatmak istediğini dolambaçlı yollardan ifade edebilir. B1 seviyesindeki bir dil öğrencisinin *kamyon* kelimesi aklına gelmediği zaman “*yük taşıyan büyük araba*” şeklinde ifade etmesi dolambaçlı yoldan ifadeye örnek olarak verilebilir.

B1 seviyesindeki dil öğrencilerine Türkçe öğretilirken A1 ve A2 eğitimleri sonucu sahip oldukları dilsel yetiler dikkate alınarak eğitim verilmesi ve dört temel dil becerisinin hepsini geliştirmeye yönelik uygulamalarda bulunulması yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin daha etkin bir hale gelmesini sağlayabilir.

1.1. Okuma

B1 seviyesindeki bir dil öğrencisinin okuma becerisi açısından günlük hayata daha yakın metinleri anlayabileceği ifade edilmektedir. Bunun yanında kendi ilgi alanı yahut mesleği dışında üst düzey anlamlandırma gerektiren ve belirli bir alana yönelik mesleki terimler içeren metinleri anlamakta zorlanacağı düşünülmektedir (MEB Çeviri Komisyonu, 2009: 23). Bu yüzden okuma metinleri seçilirken ya günlük hayattan ya da öğrencinin mesleği ile alakalı metinler seçilmelidir. B1 seviyesindeki öğrencilere verilen metinlerinde öğrenci tarafından bilinmeyen kelimeler kullanılarak öğrencinin bu kelimeyi metnin bağlamından

çıkarması beklenebilir. Böylece öğrencilerin metinlere bütünsel olarak yaklaşabilmeleri ve yeni kelime öğrenebilmeleri sağlanabilir

1.1.1. Genel Okuduğunu Anlama

“Kendi alanı ve ilgisiyle ilgili konulardaki açık gerçekçi metinleri yeterli derecedeki bir anlama ile okuyabilir” (MEB Çeviri Komisyonu, 2009: 68)

B1 seviyesindeki bir dil kullanıcısı eşik düzeyindedir. Bu düzeydeki bir kişi öğrendiği dilde günlük ihtiyaçlarını rahatça karşılayabilecek kadar okuma yapabilir. Üst düzey bilişsel akademik beceri isteyen dilsel yeterliğe sahip olmadığı için çerçeve metninde de belirtildiği gibi *açık ve gerçekçi metinleri* anlayabilir. Bu nedenle verilecek metinlerin orta düzey bir kullanıcıya hitap etmesi gerekmektedir. Bunun yanında *“kendi alanı ve ilgisiyle ilgili”* okuma metinleri için de öğretmenin sınıfın yapısına bakarak öğrencilerin ilgi alanları ile alakalı metinleri seçmesi gerekmektedir.

Durumlar

- Türkiye’nin tarihi ya da kültürel bir değerini tanıtan bir okuma parçası (Örneğin, Piri Reis’in Hayatı, Bergama Kütüphanesi, Horon Oyunu)
- Öğrencilerin eğitim gördüğü ya da çalıştığı alanlarla ilgili bir kuma parçasının verilmesi (Örneğin mühendislik ile alakalı metinler, bir mucidin hayatı, bir buluşun ya da keşfin hikâyesi)
- Hobilerle alakalı metinler (yelkencilik, tenis, doğa yürüyüşü, müzik enstrümanı çalmak, balık tutmak... vb. ile ilgili)

Kelime Hazinesi

- Bir zamanlar, eskiden, o dönemlerde, çağ, zaman dilimi, uzunca bir süre, yüzyıllarca, asırlardır...
- Mucit, icat, buluş, deney, kobay, keşif, kâşif, uçsuz bucaksız, balta girmemiş, patent, nükleer, mikroçip, elektronik...
- Hobi, boş zamanı değerlendirmek, sağlıklı yaşam, ilgi, yetenek, yelkenli, raket, kort, file, set, ova, kır, keman, bağlama, kabak kemane, kemençe, def, zurna, ud, kanun, olta, misina, virtüöz...
- Rast gele!, işi kıvırmak, galip gelmek, ezici üstünlük...

1.1.2. Yazışmaları Okuma

“Kişisel mektupların içinde bulunan olayların, duyguların ve dileklerin tanımlarını, bir mektup arkadaşı ile düzenli yazışacak kadar anlayabilir.” (MEB Çeviri Komisyonu, 2009: 68)

Mektup günümüzde pek kullanılmadığı için e-posta örnekleri de verilebilir. Bu bölüm için verilecek etkinliklerde mektuplarda kullanılan hitap ifadeleri ve benzeri kalıp ifadeler de yer almalıdır. Bu yolla öğrenci resmi bir metinle kişiler arası metinleri görerek öznel ve nesnel ifade tarzlarını ayırt edebilir

MEB’in 6-8 Türkçe Öğretimi Programı’nda okuma becerisi ile ilgili 2.11. kazanım olan “Okuduklarındaki öznel ve nesnel yargıları ayırt eder.” ibaresi ile bu bölümde istenen özellikler örtüşmektedir.

Durumlar

- Uzakta olan birinin ailesine yazdığı mektup (hasret içerikli)
- Sevgililerin birbirlerine yazdıkları mektup (sevgi içerikli)
- Bilgilendirme amaçlı yazışmalar
- Arkadaşların arasındaki mektuplaşmalar

Kelime Hazinesi

- Sayın, sevgili, değerli, kıymetli, canım...
- Sevgilerimle, saygılarımla, en güzel dileklerle,
- İyi olmak, sıkıntıda olmak, mutlu olmak, beğenmek, hoşlanmak, özlemek, heyecanlanmak, üzölmek, müjde vermek,...
- En kısa zamanda, alır almaz, maalesef...

1.1.3. Yönlendirme İçin Okuma

“Belirli bir görevi yerine getirebilmek için, arzu edilen bilgileri tespit etmek ve bir metnin farklı yerlerinden ya da farklı metinlerden bilgi toplamak için daha uzun metinleri tarayabilir. Mektuplar, broşürler ve kısa resmî belgeler gibi günlük malzemelerdeki ilgili bilgiyi bulabilir ve anlayabilir.” (MEB Çeviri Komisyonu, 2009: 69)

Bu kısımda B1 seviyesinde bir dil kullanıcısının verilen bir amaç doğrultusunda farklı metin kaynaklarını tarayabilmesi istenmektedir. Burada öğrencinin istenilen bilgileri elde edebilmek amacıyla farklı metinleri tarayabilmesi öngörülmektedir. Bu noktada öğrenciye bilgiye ulaşma kaynakları hakkında ayrıca bir bilgi de verilebilir (Örneğin kütüphane kullanımı). Belirtilen farklı kaynaklar içerisine interneti de koyabiliriz. Bunun yanında öğrenciden broşür ve ilan gibi metinlerde bulunan yer, zaman, kontenjan gibi noktaları anlaması beklenmektedir.

MEB'in 6-8 Türkçe Öğretimi Programı'nda okuma becerisi ile ilgili 5.5. kazanım olan "Kitaplık, kütüphane, kitap fuarı ve kitap evlerinden faydalanır." kazanım bu bölümle örtüşmektedir.

Durumlar

- Afiş, ilan ve duyurular. (Örneğin bir gezi programı afişi, çevre kampanyası ile ilgili afiş, okulda yapılacak sınavlarla ilgili duyuru, işe alım ilanı)
- Bir metinden önemli noktaların alınarak özet çıkarılması.
- Bir metinden anahtar kelimelerin buldurulması.

Kelime Hazinesi

- Katılmak, parçası olmak, ilgili/alakalı, keşfetmek, eşsiz/benzersiz deneyim, aralıksız...
- Bağlantı, kablolu, kablosuz, çevirmeli, site, üyelik, kullanıcı, site yöneticisi, arama kriteri, sayfa görüntülenemiyor, uygun sonuç bulunamadı /bulundu (internet ile alakalı kelimeler)
- ... önünden (yer), ... saatte (zaman), çocukları getirmeyiniz, ...eşyalarınızla geliniz, ...nızı getirmeyiniz...

1.1.4. Bilgi ve Tartışma İçin Okuma

"Açıkça belirtilen tartışma metinlerinde varılan temel sonuçları tanıyabilir. Ayrıntılı olarak olmamasına rağmen sunulan konunun ele alınmasıyla ilgili yaklaşımdaki tartışma çizgisini tanıyabilir." (MEB Çeviri Komisyonu, 2009: 69)

Bu açıklamadan hareketle, B1 seviyesindeki bir dil kullanıcısının tartışma metinlerinde yer alan düşünce yapısını ve bu metinlerde karşı çıkılan düşüncüyü anlaması beklenebilir.

MEB'in 6-8 Türkçe Öğretimi Programı'nda okuma becerisi ile ilgili 2.4. "Metnin ana fikrini/ana duygusunu belirler." ve 2.5. "Metindeki yardımcı fikirleri/duyguları belirler." kazanımları bu bölümle örtüşmektedir.

Durumlar

- Tartışma veya deneme yazıları konulup ana fikrin / karşı çıkılan fikrin bulunması istenebilir. (Örneğin Nurullah Ataç'ın yahut Montaigne'nin denemeleri)

- İki kişinin bir konu üzerine tartışmaları konulup konuşmadaki temel görüş ayrılıklarının bulunması istenebilir.
- Gazete dergi tartışma metinleri

Kelime Hazinesi

- Bence, kanaatimce, kabul edilebilir, asla, bu bakımdan, buradan yola çıkarsak, bakış açısı, görüş ayrılığı, mesela, sonuç olarak, ek olarak...
- Fikre katılmak, fikre katılmamak, fikir çürütmek, fikri desteklemek, leh, aleyh...
- Ana fikir, yardımcı fikir, örnek, problem, sorun, çözüm...

1.1.5. Talimatları Okuma

“Bir alet ile ilgili anlaşılır biçimde yazılmış açık talimatları anlayabilir.” (MEB Çeviri Komisyonu, 2009: 70)

B1 seviyesindeki bir öğrenciden günlük hayatta kullanabileceği bir aletin ya da elektronik cihazın kullanım kılavuzunun rahatça okuyabilmesi, bir yerde yazılan uyarıları rahatça okuyup anlayabilmesi beklenmektedir. Bunun için seçilecek kullanım talimatı uyarı ya da ilaç prospektüslerinin öğrencinin günlük hayatta kullanabileceği ve okuduğunda anlayabileceği nitelikte bir metin olması gerekmektedir.

Durumlar

- Bir ürünün kullanma talimatı (Örneğin bir ceketin, ütünün, çamaşır makinesinin kullanım talimatları)
- Bir yerdeki davranış kurallarını belirten talimatlar (Örneğin işyerinde, okulda, alışveriş merkezlerinde, şantiyelerde)

Kelime Hazinesi

- Girilmez, ateşle yaklaşmayınız, inşaat alanına girmeyiniz, kaygan zemin, yavaş gidiniz, taşıt çıkabilir, sarı çizgileri geçmeyiniz, 30 °C altında yıkayınız, beklenmeyen bir etki gördüğünüzde doktorunuza başvurunuz, ölüm tehlikesi...

1.1.6. İpuçlarını Tanımak ve Çıkarımda Bulunmak

“Kendi alanı ve ilgilendikleri ile bağlantılı konuların bağlamlarındaki bilinmeyen sözcükleri teşhis edebilir. Ara sıra olan bilinmeyen sözcüklerin anlamını bağlamdan tahmin edebilir ve görüşülen konu tanıdık olduğunda cümle anlamını çıkarabilir.” (MEB Çeviri Komisyonu, 2009: 71)

Bu konu bağlamında yer alacak metinlere dil öğreneninin daha önce karşılaşmadığı deyim atasözü ve kalıp ifadeler yerleştirilerek metinden bu anlamı çıkarmaları sağlanabilir. Örneğin “ *O kadar sevinçliydi ki etekleri zil çalıyordu.*” cümlesi bir metin içinde verilerek öğrencinin *etekleri zil çalmak* deyiminin anlamını metnin bağlamından çıkarılması sağlanabilir.

MEB’in 6-8 Türkçe Öğretimi Programı’nda okuma becerisi ile ilgili 2.1. kazanım olan “Metnin bağlamından hareketle kelime ve kelime gruplarının anlamlarını çıkarır.” ve 2.10. kazanım olan “Okuduklarındaki örtülü anlamları bulur.” kazanımları ile bu bölümde verilen dilsel yeti örtüşmektedir.

Durumlar

- Deyimlerin ve kalıp ifadelerin bolca kullanıldığı basit bir hikâye.
- Deyimlerin ve atasözlerinin ortaya çıkışını anlatan hikâyeler (Örneğin İskender Pala’nın İki Dirhem Bir Çekirdek eserindeki hikâyeler) (Pala, 2012)
- Terimsel ifadelerin geçtiği ve bu terimlerin metnin bütünlüğünden anlaşılacağı basit makaleler. (Örneğin tarımla ilgili terimlerin geçtiği basit bir makale, çeşitli yiyecek maddelerinin isimlerinin geçtiği bir yemek tarifi)

Kelime Hazinesi

- Etekleri zil çalmak, etekleri tutuşmak, burnundan solumak, burnundan kıl aldırmmamak...
- Saban, tohum, fide, arazi, tarla, ark, hendek, çapalamak, gübre...
- Soğan, sarımsak, karabiber, acı biber, mantar, bulgur, mantı, keşkek, gözleme...

1.2. Dinleme

B1 seviyesi birey için günlük hayattaki iletişim ihtiyaçlarını rahatlıkla karşılayabileceği bir dilsel yetiyi ifade eder. Okumada belirtildiği gibi dinlemede de üst düzey anlamlandırma

becerisi isteyen dinleme metinlerini de B1 seviyesindeki öğrenci anlayamayabilir. Ancak dinlemede metnin içeriği kadar ifade ediliş biçimi de anlamlandırmada önemlidir (MEB Çeviri Komisyonu, 2009: 23). Bu nedenle açık ve net ifade edilmeyen, yöresel kullanım veya argo ifadeler B1 öğrencisi tarafından anlaşılamayabilir. B1 seviyesi için dinleme metinleri açık, net ve standart kullanımda olmalıdır. Dinleme metinlerinde sık olmamakla birlikte öğrenci tarafından bilinmeyen kelimeler kullanılarak öğrencinin bu kelimenin anlamını metnin bağlamından hareketle çıkarması beklenebilir.

1.2.1. Genel İşitsel Anlama

“Genelde aşına olunan bir aksan ile konuşmanın yapıldığı takdirde, hem genel iletileri hem de belirli ayrıntıları tanıyarak, ortak günlük veya iş ile ilgili konular hakkındaki doğrudan gerçeğe dayanan bilgileri anlayabilir. Sıkça iş yerinde, okulda, eğlence yerlerinde vs. karşılaşılan aşına hususlardaki anlaşılır standart konuşmanın, kısa anlatılar da dahil, ana noktalarını anlayabilir.” (MEB Çeviri Komisyonu, 2009: 65)

B1 seviyesindeki dil öğrencisi konuşulan metinlerdeki temel fikri anlayabilirler hatta bazı ayrıntılara inebilirler. Ancak burada dikkat edilmesi gereken temel husus kullanılan dilin standart dil olması ve yöresel ağız özellikleri taşımamasıdır.

MEB’in 6-8 Türkçe Öğretimi Programı’nda dinleme becerisi ile ilgili 2.3. kazanım olan “Dinlediklerinin/ izlediklerinin konusunu belirler.” ve 2.6. kazanım olan “Dinlediklerindeki/ izlediklerindeki olay, yer, zaman, şahıs, varlık kadrosu ve bunlarla ilgili unsurları belirler.” kazanımları bu bölümle örtüşmektedir.

Durumlar

- İş ile ilgili patron ve işçinin konuşması, öğretmen ile öğrencinin sınavlar hakkında görüşmesi, hafta sonu için bir gezi planlaması için arkadaş konuşmalarının dinletilerek konuşma metinlerindeki ana konuların sorulması.
- Bir dinleme metni verilip bu metinden boşluklu cümlelerin doldurulmasının istenmesi
- Öğrencinin karşılaştığı durumlardan örnekler (metrodaki ikazlar, alışveriş merkezlerindeki anonslar, belediye anonsları)

Kelime Hazinesi

- Emredersiniz, hayhay, tabi ki, kesinlikle haklısınız (onaylama) imkansız, kesinlikle olmaz, hayatta olmaz, asla (reddetme)
- (Dersten) kalmak, geçmek, bütünlemeye kalmak, vize, final, yazılı sınav, sözlü sınav, proje ödevi, performans ödevi
- lerle / larla birlikte, ile, beraberinde, hep beraber, (diğerleri) hariç, dahil,
- Tarihi, turistik, kültürel, eğlence, iş (amaçlı gezi), gezip görmek, iş anlaşması yapmak, kültürü tanımak,
- Son istasyon, kenar platform, sarı çizgi, kapıya yaslanmak, geçişe mani olmak, büyük kampanya, indirim, fırsat, yüzde ... , taksit, peşin, ilan, ihale, encümen, toplantı

1.2.2. Anadili Konuşan Kişiler Arasındaki Etkileşimi Anlamak

“Konuşmanın yavaşça ve anlaşılır standart bir diyalekt ile gerçekleştiği takdirde, etrafında uzayan konuşmalardaki ana noktaları genelde takip edebilir.” (MEB Çeviri Komisyonu, 2009: 66)

Burada uzayan konuşmayı takip etme durumu dil kullanıcısının artık tek tek cümleleri değil de bağlaçlarla, edatlarla bağlanmış cümlelerden oluşan paragrafları anlayacağı belirtilmektedir. Ayrıca bu metinde bahsedilen dinleme şekli dil kullanıcısının kendi dışında gerçekleşen bir konuşmayı 1. kişi olarak dinlemesidir.

MEB’in 6-8 Türkçe Öğretimi Programı’nda dinleme becerisi ile ilgili 2.15. kazanım olan “Kendisini şahıs ve varlık kadrosunun yerine koyarak olayları, duygu, düşünce ve hayalleri yorumlar.” kazanımı bu bölümle örtüşmektedir.

Durumlar

- İki kişinin Türkçe öğretiminin önemi hakkında konuşması
- Bir okul müdürü ve bir öğretmenin sınıf mevcutları hakkında konuşmaları
- Küçük bir araç kazası yapan iki şoförün kaza üzerine tartışmaları.

Kelime Hazinesi

- Fakat, ama, lakin, bu yüzden, bundan dolayı, bu sebeple, mesela, örneğin, hele ki...
- Sorun şu ki, en önemli nokta, aslen, bunun temelinde, buna dayanarak...
- Kardeşim, dostum, beyefendi, arkadaşım...

1.2.3. Canlı Bir İzleyici Kitlesinin Üyesi Olarak Dinlemek

“Söz konusu hususun bilinir olması ve sunumun doğrudan ve anlaşılır bir biçimde yapılandırılmasıyla kendi alanındaki bir konferansı veya konuşmayı takip edebilir. Konuşmanın anlaşılır ve standart konuşma ile gerçekleştiği takdirde, bildik konular üzerine yapılan açık sözlü kısa konuşmaları ana hatları ile takip edebilir.” (MEB Çeviri Komisyonu, 2009: 66)

MEB’in 6-8 Türkçe Öğretimi Programı’nda dinleme becerisi ile ilgili 2.4. kazanım olan “Dinlediklerinin/ izlediklerinin ana fikrini/ana duygusunu belirler.” ve 2.5. “Dinlediklerindeki/ izlediklerindeki yardımcı fikirleri/duyguları belirler.” kazanımları bu bölümle örtüşmektedir.

Durumlar

- Üniversitelerde yapılan bir sunuma gidilerek bunun dinletilmesi
- Sınıfta bir konferansın videosunun izletilmesi.

Kelime Hazinesi

- Oturum başkanı, moderatör, jüri, heyet, komite, katılımcı, dinleyici, izleyici, panelist, sunucu, panel, konferans,

1.2.4. Duyuru ve Yönerge Dinleme

“Her gün kullanılan aletlerin kullanma talimatları ve basit teknik bilgileri anlayabilir. Ayrıntılı yönergeleri takip edebilir.” (MEB Çeviri Komisyonu, 2009: 67)

Durumlar

- Sınıfa ilginç bir alet getirilip bunun ne işe yaradığı söylenmeden kullanma kılavuzundaki yönerge okunarak öğrencilerin tahmin etmelerinin sağlanması. (Örneğin Sarımsak ezici)

- Bir alet ya da bir icadın tanıtıldığı bir belgeselin izlettirilmesi. (Örneğin uzaya gönderilecek bir roket)
- Uçakta uyulması gereken belirli kuralları anlatan sessiz videonun izletilip bu durumdaki talimatın ne olduğunun tahmin ettirilmesi. (Örneğin başını ellerinin arasına alıp eğilen bir adamın görüntüsünün gösterilip “başınızı ellerinizin arasına alınız” talimatının sorulması)

Kelime Hazinesi

- Araç, alet, edevat, çilingir, nalbur, günlük hayatta, tamiratta, bakımda...
- Buluş, keşif, icat, mucit, kaşif...
- Kaynama, donma, erime, paslanma, çürüme, ezilme, dayanma...

1.2.5. İşitsel Medya Ve Kayıtları Dinleme

“Standart konuşmayla yapılmış olan kişisel ilgi alanındaki konuların kayıt edilmiş ve yayınlanmış işitsel malzemenin çoğunun bilgi içeriğini anlayabilir. Oldukça yavaş ve anlaşılır biçimde gerçekleştirilen radyo haber yayınlarının ve bildik konular hakkında daha basit türde kayıt edilmiş malzemenin ana noktalarını anlayabilir.” (MEB Çeviri Komisyonu, 2009: 67)

Bu etkinliklerde kullanılacak kayıtların öğrenci grubunun temel özellikleri ve ilgileri dikkate alınarak seçilmesi gerekir. Örneğin Arapların çoğunlukta olduğu bir gruba Arap ülkelerindeki ihtilallerle ilgili ya da mimarlık okumaya gelmiş bir gruba mimariyi anlatan bir kaydın dinletilmesi gibi.

Durumlar

- Radyo haber kuşaklarından birinin kaydedilip dinletilmesi ve haber konularının sorulması.
- Bir ünlü ile yapılan röportajın dinletilmesi.

Kelime Hazinesi

- Facia, doğal afet, sel, kasırga, fırtına, deprem, zelzele, isyan, ayrılıkçı grup, militan...
- Birleşmiş Milletler, Avrupa Birliği, Arap Birliği, Afrika Birliği TBMM, Başbakanlık, Cumhurbaşkanlığı...
- Görülmemiş, duyulmamış, enteresan, ilgi ile izlenilecek...

1.2.6. Televizyon ve Film İzleme

“Sunumu nispeten yavaş ve anlaşılır olduğunda kişisel ilgi alanındaki konular hakkında hazırlanmış olan röportajlar, kısa konuşmalar ve haber bültenleri gibi televizyon programlarının büyük bir kısmını anlayabilir. Anlaşılır, açık bir dil ile ifade edilen, görsel unsurların ve hareketlerin hikâyenin çizgisini taşıdığı filmlerin çoğunu anlayabilir. Oldukça yavaş ve anlaşılır bir biçimde sunulduğunda televizyon programlarındaki ana noktaları yakalayabilir.” (MEB Çeviri Komisyonu, 2009: 70)

Türkçe öğretimi için sunumu nispeten yavaş ve anlaşılır programlar ve filmler için ya çocuk programları ya da dil öğrenenler için özel olarak hazırlanmış video kayıtlarının olması gerekmektedir. Bunun yanında izletilen kayıtların bilgi verici olmaktan ziyade bir hikâye çizgisinde devam etmesi B1 seviyesindeki dil kullanıcısı açısından uygun olacaktır.

Durumlar

- TRT'nin Türk büyüklerini anlatan çizgi filmleri, Keloğlan çizgi filmleri... vb. kullanılması.
- Haber bültenlerinden konusu herkesçe anlaşılabilir ve çok fazla terim içermeyen haber kayıtlarının izletilmesi.
- Bir programdan alınan yemek tarifi videosu.

Kelime Hazinesi

- Öncelikle, hemen, yavaşça, -den sonra, kıymak, doğramak, kızartmak, haşlamak, yağda çevirmek, kavurmak... (yemek tarifi)
- Bir varmış bir yokmuş, evvel zaman içinde, bir zamanlar, o zamanlarda, padişah, sultan, harami, haydut, derviş, medrese, ferman... (Masallar ve Türk Büyükleri)

1.2.7. İletişimde Rol Alan Anadilde Konuşan Kişiyi Anlamak

“Bazen belirli sözcüklerin ve tümleçlerin tekrarını istese bile, günlük konuşmadaki kendisine yöneltilen anlaşılır konuşmayı anlayabilir.” (MEB Çeviri Komisyonu, 2009: 73)

Bu alıştırmalar ile öğrenciye iletişimde anlayamadığı noktaları nasıl soracağı dinleme metinleri ile sezdirilebilir.

Durumlar

- Türkiye'ye yeni gelmiş ve az Türkçe bilen bir yabancı ile bir Türk'ün karşılıklı konuşmaları (Metin anlaşılamayan durumların tekrarını isteyen cümleleri içermelidir.)

Kelime Hazinesi

- Anlayamadım, tekrar eder misiniz? şunu mu demek istediniz? doğru mu anladım?, biraz daha yavaş konuşabilir misiniz?

1.3. Konuşma

B1 seviyesindeki dil öğrencileri, bir hazırlıksız yapmaksızın konuşabilir. Bir konuşma süreci başlatabilir ya da var olan bir konuşma sürecine katılabilir. Bir filmi ya da hikâyeyi özetle anlatabilir (MEB Çeviri Komisyonu, 2009: 23-24). B1 seviyesi konuşma becerisi için önemli olan nokta günlük hayatta kullanabilecek durumlara yönelik olmasıdır. Bundan dolayı metinler öğrencilerin her gün yolda, toplu taşıma araçlarında yahut bir lokantada karşılaşabileceği durumlar olmalıdır.

1.3.1. Genel Sözel Üretim

“İlgi alanıyla alakalı olan bir ya da daha fazla konuyu, sanki çizgisel ardışık noktalarmış gibi sunarak, oldukça akıcı bir şekilde açık bir betimlemeyi destekleyebilir.” (MEB Çeviri Komisyonu, 2009: 57)

B1 seviyesindeki bir öğrenci konuşmasında olayları bir kronolojik sıra takip ederek çizgisel ardışıklık oluşturarak anlatmaktadır. Bunun yanında konuşmasında akıcılığı sağlamak için cümleleri birbirine bağlayan bağlaç ya da kalıp ifadelerle yer vermelidir. Aynı bağlamda farklı kelimeleri kullanmak suretiyle konuşmayı tekrarda kurtararak daha etkili bir hale

getirebilir. Ancak bunun için aynı bağlamda kullanılan kelimeleri ve bu kelimelerin temel anlam farklılıklarını bilmesi gerekmektedir.

MEB'in 6-8 Türkçe Öğretimi Programı'nda konuşma becerisi ile ilgili 1.9. kazanım olan "Olayları ve bilgileri sıraya koyarak anlatır." 1.10 kazanım olan "Konuşmasında sebep-sonuç ilişkileri kurar" 1.11. "Konuşmasında amaç-sonuç ilişkileri kurar." ve 1.12. kazanım olan "Tekrara düşmeden konuşur." kazanımları bu bölümle örtüşmektedir.

Durumlar

- Günlük hayatta yeri olan bir olay ya da olgunun sınıfta tartışılması (Örneğin, teknoloji yaralı mıdır, zararlı mıdır? Türkiye'de yaşamının avantajları ve dezavantajları nelerdir?)
- Önceden verilen bir konu hakkında bir sunu yapılması istenmesi. (Örneğin, öğrencinin yaşadığı şehirde geleneksel olarak düzenlenen festivalleri ya da törenleri anlatan bir sunu)

Kelime Hazinesi

- Böylece, bununla birlikte, buradan yola çıkarak, sonra, önce, ...açısından ele alırsak
- Modernizasyon, sürüm, dizüstü, masaüstü,

1.3.2. Devam Eden Monolog Deneyim Betimlemek

"İlgi alanıyla bağlantılı, bildik konular hakkında açık betimlemeler yapabilir. Açık bir anlatıyı veya tanımı oldukça akıcı bir şekilde, ardışık noktalarda oluşan bir doğru gibi anlatabilir. Duyguları ve tepkileri betimleyerek, deneyimler hakkında ayrıntılı hesaplar verir. Önceden bilinmeyen oluşların (örn. trafik kazası) ayrıntılarını birbirine bağlayarak anlatabilir. Bir kitabın ya da filmin konusunu anlatabilir ve kendi tepkilerini betimleyebilir. Hayaller, umutlar ve tutkularını betimleyebilir. Gerçek veya hayali olayları tanımlayabilir. Bir hikâyeyi anlatabilir." (MEB Çeviri Komisyonu, 2009: 57)

B1 seviyesindeki bir dil kullanıcısının bir anlatıyı akıcı bir şekilde ardışık noktalardan oluşan bir doğru gibi anlatabilmesi için cümleleri bağlayan ve akıcılık sağlayan bazı bağlaç ve kalıp ifadeleri kullanabilmesi gerekmektedir. Bu başlık altında yapılacak konuşma etkinliklerinde bu işleve sahip bağlaç ve kalıp ifadeler öğretilir.

MEB'in 6-8 Türkçe Öğretimi Programı'nda konuşma becerisi ile ilgili 1.9. kazanım olan "Olayları ve bilgileri sıraya koyarak anlatır." 1.10 kazanım olan "Konuşmasında sebep-sonuç ilişkileri kurar" 1.11. kazanım olan "Konuşmasında amaç-sonuç ilişkileri kurar." ve 1.12. kazanım olan "Tekrara düşmeden konuşur." kazanımları bu bölümle örtüşmektedir.

Durumlar

- Hatalı bir işlem sonucu karşılaşılan bir durumun hikâyeleştirilerek anlatılmasının istenmesi (Örneğin yanlış bilet kesilmesi, aynı isimden dolayı yaşanan karışıklık...)
- Öğrenciden bir proje tasarlaması ve bu projenin her aşamasının sıralı olarak birbirine bağlı şekilde anlatılmasının istenmesi (Örneğin film projesi, çevre projesi, sosyal projeler...)
- Geçen bir zaman diliminde yaşananların anlatılmasının istenmesi. (Örneğin geçen hafta sonunda neler yaşandığının anlatılmasının istenmesi)

Kelime Hazinesi

- Ondan önce, bundan sonra, evvela, bununla birlikte, bunun yanında, buna binaen, öncelikle, sonuç olarak, bu yüzden, bunun için, ancak...
- Tasarlamak, uygulamak, bütçe, uygulanabilirlik, aşama, bölüm, etap (Proje)
- Normal/anormal durum, adaş olmak, ihmal, karışıklık (hatalı işlem)

1.3.3. Devam Eden Monolog Bir Vakayı Sunmak (Örn: Tartışmaya Açmak)

"Bir tartışmayı çoğu zaman kolay izleyebilecek kadar iyi geliştirebilir. Fikirler, planlar ve hareketler için kısaca sebepler ve açıklamalar verebilir." (MEB Çeviri Komisyonu, 2009: 58)

Bu kısımda yapılacak etkinliklerde dil kullanıcısının başlatılan bir konuyu ele alıp devam ettirmesi beklenmelidir. Bunun için de kendi fikirlerini beyan etmek için kullanacağı kalıp cümle ve ifadelerin verilmesi uygun olabilir.

MEB'in 6-8 Türkçe Öğretimi Programı'nda konuşma becerisi ile ilgili 1.3. kazanım olan "Bulunduğu ortama uygun bir konuşma tutumu geliştirir." kazanımı bu bölümle örtüşmektedir

Durumlar

- Bir tartışma konusu belirlenip iki farklı görüşü savunacak gruplar oluşturularak tartışma yapılmasının istenmesi
- Dinlenen/okunan bir metindeki durumun üzerine o kişi olsaydınız ne yapardınız etkinliği.
- Dinlenen/okunan bir metindeki kişinin davranışlarının nedenlerini tahmin etme.

Kelime Hazinesi

- Ben olsaydım, bana göre,... daha uygun oldurdu, ... uygun olmazdı, maksat,

1.3.4. Kamu Açıklamaları

“Alanındaki günlük olaylarla ilgili bir konuda, olası yabancı vurgu ve tonlamaya rağmen, yine de açıkça anlaşılabilen kısa ve provası yapılmış duyuruları yapabilir.” (MEB Çeviri Komisyonu, 2009: 59)

B1 düzeyinde bir dil kullanıcısında bu açıklamada belirtildiği gibi kamu açıklamalarından ziyade daha çok sınıf içinde açıklama, duyuru vb. yapması beklenir.

MEB’in 6-8 Türkçe Öğretimi Programı’nda konuşma becerisi ile ilgili 3.2. kazanım olan “Konuşma metni hazırlar.” ve 3.3. kazanım olan “Konuşmasını bir ana fikir etrafında planlar.” kazanımları bu bölümle örtüşmektedir.

Durumlar

- Önceden planlaması yapılmış bir etkinliğin duyurunun yapılması.
- Bir önceki gün yayınlanan ilginç bir haberin sınıfa duyurulmasını istenmesi.

Kelime Hazinesi

- ...gün ve ...saatte yapılacaktır, ...planlanmaktadır, ...ise ...yapılacaktır, hava muhalefeti (etkinlik duyurusu)
- ... olduğunu biliyor muydunuz? ,

1.3.5. İzleyicilere Hitap Etmek

“Çoğu zaman kolayca takip edilecek kadar anlaşılır ve ana noktalarının bir hayli kesin olarak anlatılan, bildiği bir konuda hazırlanmış açık bir sunum yapabilir.” (MEB Çeviri Komisyonu, 2009: 59)

MEB’in 6-8 Türkçe Öğretimi Programı’nda konuşma becerisi ile ilgili 3.1. kazanım olan “Konuşma konusu hakkında araştırma yapar.”, 3.2. kazanım olan “Konuşma metni hazırlar.” ve 3.3. kazanım olan “Konuşmasını bir ana fikir etrafında planlar.” kazanımları bu bölümle örtüşmektedir.

Durumlar

- Öğrencilerden önceden hazırlandıkları bir konuda 5 dakikalık sunum yapmasının istenmesi (Örn yaşadığınız ülkeyi tanıtan bir sunu hazırlayınız, küresel ısınma konusunda 5 dakikalık bir sunum yapınız)

Kelime Hazinesi

- Sunumum ... konudur, size ... anlatacağım, anlatacaklarım burada bitiyor, dinlediğiniz için teşekkürler
- Başkent, nüfus, nüfus yoğunluğu, ticaret merkezi, sanayi merkezi, turizm merkezi, yeraltı kaynakları, yer üstü kaynakları, maden, millî gelir (ülke tanıtımı)

1.3.6. KARŞILIKLI KONUŞMA

“Aşına olduğu konulardaki sohbetlere hazırlıksız olarak dâhil olabilir. Bazen belirli sözcüklerin ve tümleçlerin tekrarını istemek zorunda kalsa bile, kendisine günlük konuşmada yöneltilen tamamıyla anlaşılabilir konuşmaları takip edebilir. Bir sohbeti veya görüşmeyi sürdürebilir ama bazen neyi tam olarak söylemek istediğini takip etmek zor olabilir. Şaşkınlık, mutluluk, üzüntü, ilgi ve aldırmazlık gibi duyguları ifade edebilir ve tepki verebilir.” (MEB Çeviri Komisyonu, 2009: 74)

Burada uygulanacak etkinlikler günlük hayatta karşılaşılan durumlar ve bu durumlar üzerine yapılacak karşılıklı konuşmalar şeklinde olmalıdır.

MEB'in 6-8 Türkçe Öğretimi Programı'nda konuşma becerisi ile ilgili 1.1. kazanım olan "Konuşmaya uygun ifadelerle başlar.", 1.2. kazanım olan "Konuşma sırasında uygun hitap ifadeleri kullanır." ve 1.3. kazanım olan "Bulunduğu ortama uygun bir konuşma tutumu geliştirir." kazanımları bu bölümle örtüşmektedir.

Durumlar

- Birden fazla öğrenciyi günlük hayatta karşılaşılabilecek bir durum verip drama uygulaması yaptırılması. (Örneğin trafik kazası yapan iki kişinin canlandırılması, sıra bekleyen kişilerin önüne birinin geçtiği bir durumun canlandırılması... vb.)
- Öğrencilere bir tartışma konusu verilerek bunun farklı boyutlarının tartışılmasının istenmesi (Örneğin size göre kaliteli bir yaşam ve bilimsel gelişmeler sayesinde insan ömrü uzatılabilir mi?)

Kelime Hazinesi

- Söz alabilir miyim?, Ben öyle düşünmüyorum, ...dan nefret ediyorum, ... benim için fark etmez, ... konusu çok ilginç ...

1.3.7. Sesbilgisel Kontrol

"Zaman zaman yabancı bir vurgu ve nadiren de olsa yanlış sesletim görülse bile sesletim oldukça anlaşılırdır." (MEB Çeviri Komisyonu, 2009: 111)

Sesbilgisel kontrolün sağlanması ve öğrencinin kelimeleri doğru telaffuz etmesinin sağlanması için öğrencilere tekerleme ve söylemesi zor kelimelerin söyletildiği alıştırımların yapılarak vurgu ve sesletimin düzeltilmesi sağlanabilir.

MEB'in 6-8 Türkçe Öğretimi Programı'nda konuşma becerisi ile ilgili 2.1. kazanım olan "Kelimeleri doğru telaffuz eder.", 2.5. kazanım olan "Uygun yerlerde vurgu, tonlama ve duraklama yapar." ve 2.7. kazanım olan "Sözleriyle jest ve mimiklerinin uyumuna dikkat eder." kazanımları bu bölümle örtüşmektedir.

Durumlar

- Öğrencilere tekerleme söyleme çalışmalarının yaptırılması
- Vurgu ve tonlama çalışmalarının yaptırılması

- Harflerin düzgün çıkarılmasını sağlamak için fonetik alfabesi yardımıyla telaffuz çalışmalarının yapılması

1.3.8. Sözcük Kontrolü

“Temel sözcük bilgisini çok iyi düzeyde kontrol etmekle birlikte karmaşık düşünceleri ifade ederken veya kendisine yabancı olan konu ve durumları anlatırken önemli yanlışlar yapar.” (MEB Çeviri Komisyonu, 2009: 106)

B1 seviyesinin eşik seviyesi olduğu göz önüne alındığında, öğrencinin kelime hazinesinin yeterli olmasına karşın dilin kurallarını iyi kullanamadığı ve üst düzey bir ifade yeteneğinin gerektiği durumlarda çeşitli hatalara düşebileceği göz önüne alınmalıdır.

MEB’in 6-8 Türkçe Öğretimi Programı’nda konuşma becerisi ile ilgili 3.6. kazanım olan “Atasözü, deyim ve söz sanatlarını uygun durumlarda kullanarak anlatımını zenginleştirir” ve 5.4. kazanım olan “Yeni öğrendiği kelime, kavram, atasözü ve deyimleri kullanır.” kazanımları bu bölümle örtüşmektedir.

1.4. Yazma

B1 seviyesindeki öğrenciler yazma becerileri ile kendi deneyimlerini ve izlenimlerini ifade edebilirler(MEB Çeviri Komisyonu, 2009: 24–25). Bu noktada deneyimlerini ifade edebilmeleri için metin oluşturma sürecinde olayların çizgisel bir ardışıklıkta sıralanması, izlenimlerini ifade edebilmek içinse görüş bildiren yahut eleştiren ifade kalıplarının kullanılması gerekmektedir. Bu yüzden B1 seviyesindeki öğrencilere yazma alıştırmalarında olayları sıralama, fikir sunma ve eleştiride bulunma üzerine alıştırmalar yapılmalıdır.

1.4.1. Toplam Yazma Üretimi

“Daha kısa farklı öğeleri birleştirerek çizgisel ardılık oluşturup, ilgi alanına ait bildik konular hakkında açık metinler yazabilir.” (MEB Çeviri Komisyonu, 2009: 60)

Bu özellik için verilecek etkinlikler belirli noktaları verilmiş bir metnin öğrenciler tarafından tamamlanması veya çerçevesi önceden verilmiş bir metin yazmasının istenmesi durumudur. Bu metinlerde de temel olarak öğrencilerin olayları belirli bir mantık çerçevesi ve zaman sıralaması içinde kronolojik olarak yazması beklenmektedir.

MEB'in 6-8 Türkçe Öğretimi Programı'nda yazma becerisi ile ilgili 1.7. kazanım olan "Olayları ve bilgileri sıraya koyarak anlatır." 1.8. kazanım olan "Yazısında sebep-sonuç ilişkileri kurar." ve 1.9. kazanım olan "Yazısında amaç-sonuç ilişkileri kurar." Kazanımları bu bölümle örtüşmektedir.

Durumlar

- Giriş, gelişme ve sonuç paragraflarından belirli bölümlerin verildiği boşluklu bir metnin tamamlanmasının istenmesi
- Ana başlıkları verilmiş bir konuda metin yazılmasının istenmesi
- Mektup yazma
- Grup arkadaşlarına bilgi vermesi
- İlgi ve meslek alanıyla ilgili kısa yazı yazması

1.4.2. Yaratıcı Yazma

"İlgi alanına ait çeşitli bildik konular hakkında açık, ayrıntılı betimlemeler yazabilir. Bir dizi deneyimleri, duyguları ve tepkileri basitçe bağlanmış bir metinde tanımlayarak yazabilir. Bir olayın, yakında gerçekleşmiş olan bir seyahatin—gerçek ya da hayali, betimlemesini yazabilir. Bir hikâyeyi anlatabilir." (MEB Çeviri Komisyonu, 2009: 61)

Yaratıcı yazma uygulamalarında dil kullanıcılarından yaratıcılıklarını kullanarak daha özgün yazma etkinlikleri yapmaları istenmelidir. Bu yüzden toplam yazma üretimi etkinliklerinin aksine yazı yazacakları konularda daha serbest bırakılmaları gerekmektedir.

MEB'in 6-8 Türkçe Öğretimi Programı'nda yazma becerisi ile ilgili 3.1. kazanım olan "Olay yazıları yazar.", 3.2. kazanım olan "Düşünce yazıları yazar.", 3.3. kazanım olan "Bildirme yazıları yazar." ve 3.4. kazanım olan "Şiir yazar." kazanımları bu bölümle örtüşmektedir.

Durumlar

- Dört farklı resmin verilerek bunlardan bir hikaye oluşturulmasının istenmesi
- Hayali bir durum verilerek “Bu gerçekleşse idi ne olurdu?” şeklinde bir yazı çalışması yapılmasının istenmesi.
- Kısa ve basit bir şiir yazılmasının istenmesi

1.4.3. Raporlar Ve Denemeler

“İlgilendiği konular hakkında kısa, basit denemeler yazabilir. Özet yazabilir, rapor yazabilir ve biraz güvenle kendi alanından alışılmış rutin ve rutin olmayan birikmiş gerçeğe dayalı bilgiler hakkında kendi fikrini yazabilir. Çok kısa raporları, rutin gerçek bilgileri ve hareket biçimlerinin sebeplerini belirterek aktaran standart kurallaşmış bir biçimde yazabilir.” (MEB Çeviri Komisyonu, 2009: 61)

Raporlar ve denemeler bölümünde hazırlanacak etkinliklerde temel yazma stilleri öğrenciye kavratılmalıdır. Raporlar daha sade ve nesnel bir dille yazılırken deneme türünde daha öznel ve sanatlı ifadeler yer alabilir. Bunun yanında özetleme etkinlikleri ile metinlerdeki ana hatları kavrama ve bunlar yazıya dökme becerisi kazandırılabilir.

Durumlar

- Öncelikle bir deneme örneği verilerek öğrenciden bir konu hakkında bir deneme yazmasının istenmesi.
- Bir kişi ya da bir konu hakkında bir araştırma yapılması ve hakkında tanıtıcı bir yazı yazılmasının istenmesi.
- Bir konu hakkında rapor hazırlanmasının istenmesi.
- Verilen bir metnin özetinin çıkarılmasının istenmesi.

1.4.4. Not Almak (Ders, Seminer, vb.)

“Bir ders sırasında, konuya aşina olması ve konuşmanın anlaşılır ve iyi yapılandırılmış olması itibarıyla, kendisinin daha ileriki bir tarihte kullanacağı kadar doğru olan notlar alabilir. Doğrudan bir ders anlatımında, konuşmanın hem basit bir dille kurulmuş olması hem de standart konuşma ile anlaşılır biçimde söylenmesi suretiyle, bir liste anahtar noktalar olarak notlar alabilir.” (MEB Çeviri Komisyonu, 2009: 92)

Bu özellik için seçilecek olan metinlerde dikkat edilmesi gereken husus yine öğrencilerin ilgilerine ve seviyelerine uygun olmasıdır. Bunun yanında öğrencinin konunun ana noktalarını tespit etmesi ve bunun listesini çıkarması anahtar kelime çalışmalarına bağlıdır. Bundan dolayı bu tarz etkinliklerin yapılmadan önce öğrencilerin anahtar kelime bulma etkinlikleri yapmış olmaları gerekmektedir.

Durumlar

- Sınıfta bir konuda basit bir seminer verilmesi ve öğrencilerden önemli noktaları not almalarının istenmesi
- Ses kayıt cihazına kaydedilen bir sunumdan not çıkarılmasının istenmesi

1.4.5. Metni İşleme

“Çeşitli kaynaklardan kısa bilgileri karşılaştırabilir ve onları bir başkası için özetleyebilir. Orijinal metindeki sözcükleri ve sırayı kullanarak, kısa yazılmış pasajları basit bir şekilde yeniden yazabilir” (MEB Çeviri Komisyonu, 2009: 92).

Bu özellik için hazırlanacak olan etkinlik türlerinde öğrencinin bilgiyi iyi olarak anlaması ve ana noktalarda sapmamak şartı ile kendi cümleleri ile özetini çıkarması beklenmektedir. Burada öğrenciden yeterli kelime hazinesi, belirli kalıp ifadeleri kullanması ve yazdığı metindeki ardışıklığı ve kronolojik sırayı takip edebilmesi öngörülmektedir.

Durumlar

- Okutulan / dinletilen / izletilen bir metnin özetinin çıkarılmasının istenmesi.
- Okutulan / dinletilen / izletilen bir metnin verilen başlıklar halinde analiz edilmesinin istenmesi.

Sonuç ve Öneriler

Yapılan bu çalışmada Türkçenin yabancılara öğretimi konusunda bir standardın olmadığı anlaşılmış ve dil öğretimini belirli ölçütlere göre düzenleyip, bunun bir standarda bağlanmasını öngören Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Başvuru Metni’nin yabancılara Türkçe

öğretiminde kullanılmasının faydalı olacağı görülmüştür. Bunun yanında Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminin evrensel bir çerçeveye oturtulması açısından da son derece olumlu bir adım olacağı düşünülmektedir. Bu sayede hem daha etkin bir yabancı dil olarak Türkçe öğretimi sağlanacak hem de dil öğretimi konusunda Avrupalı devletlerle bir birliktelik sağlanacaktır. Bu konuda şu öneriler sunulabilir:

- Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Başvuru Metni dil öğretiminin uygulamalı olarak yapılmasını ve teorik bilgilerle dil bilgisi kurallarının öğretiminin ikinci planda olmasını öngörmektedir. Bu sebeple yapılacak uyarlama çalışmalarının daha işlevsel ve günlük hayata uyarlanabilir olmasına özen gösterilmelidir.
- Dil canlı bir varlık olması nedeniyle sürekli değişmekte ve kendini yenilemektedir. Bu bakımdan yabancılara Türkçe öğretilirken kullanılan materyallerin de bu değişimlere ayak uydurabilecek şekilde yenilenmesi sağlanabilir.
- B1 seviyesindeki bir öğrencinin günlük hayattaki iletişimsel ihtiyaçlarını öğrendiği dil ile çok rahat karşılayabileceği ancak karmaşık konuları anlama ve anlatmada yetersiz kalabileceği bu çalışma ile ortaya konulan bulgulardandır. Bu nedenle öğrenciyle yapılacak etkinliklerde bu konu göz önünde bulundurulmalıdır.
- Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Başvuru Metni, Avrupa dilleri temel alınarak oluşturulmuştur. Türkçenin Avrupa dillerinin aksine sondan eklemli bir dil oluşu nedeniyle Türkçenin öğretimi için programda birtakım değişiklikler yahut programa eklemeler gerekebilir. Bu konuların tespit edilmesi ve uygun işlemlerin yapılması gerekmektedir.
- Dil öğretiminin evrensel çerçeveye oturtulmasının son derece olumlu bir adım olacağı düşünülmektedir ancak bu öğretimi yaparken kendi kültürel ve sosyal değerlerimizi aktaran metin seçimleri ile özgün ve başarılı bir yabancılara Türkçe öğretimi programı ve bu öğretim faaliyetlerinde kullanılabilecek materyallerin oluşturulması sağlanabilir.
- Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin günümüzdeki ihtiyaçlara tam olarak cevap verebilmesi bu konuda daha fazla uzmana ihtiyaç vardır. Bu bakımdan, Türkçe Eğitimi Bölümlerinin bu alanda daha fazla uzman yetiştirmesi sağlanabilir.
- Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi konusunda yapılan akademik çalışmaların teoride kalmaması ve uygulamada yaşanan sorunların teorisyenler tarafından daha iyi tespit edilebilmesi için akademisyen ve uygulayıcılar arasında işbirliğinin sağlanması gerekmektedir. Bu noktada üniversitelerin bünyesindeki Türkçe Öğretim Merkezleri ve Yunus Emre Enstitüsü şubelerinden faydalanılabilir.

KAYNAKÇA

- Barın, E.(2010) *Yabancılar Türkçe Öğretimi Amacıyla Yazılan“Ecnebilere Mahsus” Elifbâ Kitabı Üzerine*, Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi (TÜBAR), Bahar, Sayı: 27, 121-136
- Deniz, K. ve Uysal, B. (2010) *Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni Ve Yurt Dışındaki Türk Çocukları İçin Türkçe Ve Türk Kültürü Öğretim Programı* Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi (TÜBAR), Bahar, Sayı: 27, 239 - 261
- Göçer, A. ve Moğul, S. (2011) *Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi İle İlgili Çalışmalara Genel Bir Bakış*, Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 6/3 Summer 2011, p. 797-810 TURKEY
- Kalfa, M. (2008) *Yabancılar Türkçe Öğretiminde Program(Sızlık) Sorunu*, Uluslar arası Türkçe Eğitimi ve Öğretimi Sempozyumu, Doğu Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Öğretmenliği Bölümü, Gazi Mağusa, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, 27-28 Mart 2008.
- Kara, M. (2011) *Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Metni Doğrultusunda Türkçe Öğrenen Yabancılar A1-A2 Seviyesinde Türkçe Öğretim Programı Örneği*, Zeitschrift für die Welt der Türken, Vol. 3, No. 3, 157 – 195
- Köse, D. (2007) *Ortak Başvuru Metni’ne Uygun Türkçe Öğretiminin Başarıya Ve Tutuma Etkisi*, Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı:18, 107 – 118
- MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Çeviri Komisyonu (2009) *Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni Öğrenme-Öğretme-Değerlendirme*, Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı Yayınları, Ankara.
- Pala, İ. (2012) *İki Dirhem Bir Çekirdek*, Kapı Yayınları, İstanbul
- Yüce, S. (2005) *İletişim Ve Dil Yöntemler, Avrupa Dil Portföyü Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi*, Journal of Language and Linguistic Studies Vol.1, No.1, April 81 – 88